

**RAMOWY PROGRAM
ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-
EDUKACYJNYCH DLA OSÓB
STOSUJĄCYCH PRZEMOC
W RODZINIE**

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Toruń, 2014 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. DEFINICJA PRZEMOCY I PODSTAWY PRAWNE RAMOWEGO PROGRAMU KOREKCYJNO-EDUKACYJNEGO DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE	4
II. ZAŁOŻENIA RAMOWEGO PROGRAMU ODZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE	6
III. CELE PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE	7
IV. ADRESACI PROGRAMU	8
V. PODMIOTY I OSOBY REALIZUJĄCE PROGRAM ODZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE	9
VI. ZAKRES DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH WOBEC OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE	15
VII. EWALUACJA PROGRAMU	18

WSTĘP

Kompleksowe działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny dotyczyć zarówno organizacji pomocy osobom doświadczającym przemocy, działań profilaktycznych w tym zakresie, jak i wszelkich działań mających na celu zatrzymanie zachowań przemocowych u osób stosujących przemoc w rodzinie. Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie są integralnym elementem kompleksowych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy. Głównym ich założeniem jest eliminacja zachowań przemocowych u osób stosujących przemoc, poznanie alternatywnych dla przemocy zachowań, a także zatrzymanie przemocy. Oddziaływania w postaci Programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc powinny być uzupełniane działaniami interwencyjnymi, jak i działaniami profilaktycznymi mającymi na celu zapobieganie wszelkim formom przemocy. Prezentowany ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest kompatybilny z Wojewódzkim programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020.

I. DEFINICJA PRZEMOCY I PODSTAWY PRAWNE RAMOWEGO PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

1. Definicja przemocy określona w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz.1493, z późn. zm.) w art. 2 pkt 2: *„Ilekroć w ustawie jest mowa o przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”*

Istnieją 4 podstawowe kryteria rozpoznawania zjawiska przemocy domowej:

- ✓ **nierównowaga sił** – dysproporcja siły gdzie jedna osoba jest silniejsza od pozostałych członków rodziny i świadomie wykorzystuje swoją przewagę;
- ✓ **naruszanie godności i praw** – osoba stosująca przemoc narusza godność innych osób, wykazując zachowania takie jak poniżanie, wyśmiewanie, ośmieszanie;
- ✓ **intencjonalność** – działania osoby stosującej przemoc są celowe, cel najczęściej stanowi zdobycie kontroli nad innymi, czy też wymuszenie posłuszeństwa;
- ✓ **powodowanie cierpienia i szkód** – stosowana przemoc powoduje szkody psychiczne i fizyczne.

2. Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych określają następujące akty prawne:
 - 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr. 180, poz 1493 z późn. zm.);
 - 2) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259);
 - 3) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.);

- 4) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356, z późn. zm);
- 5) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209 poz. 1245);
- 6) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (Monitor Polski, Dziennik Urzędowy RP z dnia 9 czerwca 2014 rok, poz. 445);
- 7) Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – przyjęty Uchwałą Nr 24/899/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 czerwca 2013 roku.

II. ZAŁOŻENIA RAMOWEGO PROGRAMU KOREKCYJNO-EDUKACYJNEGO DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

1. Najważniejszym założeniem wszelkich działań podejmowanych wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, w tym oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych – powinno być uzyskanie bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy w rodzinie.
2. Istotne jest aby realizowane programy przyczyniały się do konstruktywnych zmian u sprawcy przemocy w rodzinie – w zachowaniu, przekonaniach dotyczących funkcjonowania rodziny, a także w kwestii odpowiedzialności za własne czyny.
3. Realizatorzy programów powinni posługiwać się wysokimi standardami opartymi o zasady i normy etyczne, aktualną wiedzę i badania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Zawartość merytoryczna programów powinna zawierać:
 - Treści edukacyjne** – mające dostarczyć informacji dotyczących dynamiki, etiologii i procesu powstawania wzorców zachowań z użyciem przemocy;
 - Metodę pracy nad zmianami behawioralno-poznawczymi** – stwarzającą możliwość zmiany dotychczasowego sposobu myślenia i zachowań w relacji z osobami bliskimi, uwzględniającą wartości takie jak: szacunek i życzliwość wobec osób bliskich;
 - Rozpoznawanie i zmianę systemu przekonań i postaw osobistych** – program powinien tworzyć okazję obserwowania i refleksji dotyczących osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień, które wzmacniają stosowanie przez nich przemocy – promowane powinny być alternatywne do przemocowych wartości i postawy.
5. Zajęcia dla osób stosujących przemoc w rodzinie nie mogą być prowadzone w tych samych miejscach, w których realizowane są programy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
6. Realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinna być elementarną częścią systemu na rzecz przeciwdziałania przemocy. Istotne jest stworzenie na danym terenie sprawnie funkcjonującej współpracy ludzi i środowisk zawodowych zajmujących się problemem przemocy w rodzinie. Będą to w szczególności osoby należące do zespołów interdyscyplinarnych czy grup roboczych, ale także osoby aktywnie działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w innych strukturach.

III. CELE PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH WOBEC OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

Cele oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie:

Cel główny: Zatrzymanie przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe:

1. Powstrzymanie stosowania przemocy przez sprawcę.
2. Zmiana zachowań przemocowych na konstruktywne z poszanowaniem praw i uczuć innych.
3. Uzyskanie informacji i umiejętności rozpoznawania mechanizmów podtrzymujących zachowania przemocowe.
4. Nabycie umiejętności reagowania bez przemocy w sytuacjach konfliktowych i stresujących.
5. Kształtowanie umiejętności wychowawczych w relacji z dzieckiem bez użycia przemocy.
6. Uzyskanie informacji o możliwości korzystania z działań pomocowych, interwencyjnych, prawnych, psychologicznych itp.
7. Opracowanie własnego planu bezpieczeństwa w sytuacjach zagrożonych użyciem przemocy.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Założone cele i działania zaplanowane do realizacji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych mają głównie za zadanie zmianę w zakresie zachowań i postaw osób stosujących przemoc wobec bliskich.

Adresami programu są:

1. Osoby stosujące przemoc w rodzinie:
 - ✓ zobowiązane przez sąd do udziału w zajęciach, wobec których sąd zawiesił warunkowo wykonanie kary i zobowiązał je do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym,
 - ✓ osoby zmotywowane przez członków zespołów interdyscyplinarnych bez formalnego obowiązku udziału w programie,
 - ✓ osoby skazane za czyny z użyciem przemocy w rodzinie, odbywający karę pozbawienia wolności w zakładach karnych,
 - ✓ uczestnicy, którzy chcą wziąć udział w programie z własnej inicjatywy, na skutek obserwacji u siebie zmian zachowań i konsekwencji jakie w związku z tym pojawiły się w ich życiu.
2. Osoby pracujące z osobami stosującymi przemoc w rodzinie – przedstawiciele różnych instytucji, jak również organizacji pozarządowych przeciwdziałający przemocy w rodzinie w województwie kujawsko-pomorskim.
3. Osoby doświadczające przemocy domowej i jej świadkowie - do nich adresowane są tylko niektóre działania wchodzące w zakres oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, mających na celu zebranie informacji dotyczących funkcjonowania sprawcy przemocy w rodzinie w relacjach z bliskimi w trakcie udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym.
4. Mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego – udział we wszelkich inicjatywach w zakresie działań profilaktycznych.

V. PODMIOTY I OSOBY REALIZUJĄCE PROGRAM ODZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r. Nr. 180, poz 1493 z póź zm.), zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182) jak i ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356, z późn. zm.), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej, ponadto określa i uszczegóławia kompetencje poszczególnych podmiotów, i stanowi iż:

„2. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

3. Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

4. Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
 - 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
5. Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa w p. 3, zapewnia budżet państwa.
6. Do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności:
- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
 - 2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
 - 3) opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
 - 4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.”

Organy administracji rządowej i samorządowej oraz organizacje pozarządowe działają na zasadzie wzajemnej współpracy wobec zjawiska przemocy w rodzinie. Obowiązek ten wynika z przepisu art. 9 ust 1 ustawy, zgodnie z którym organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Ustęp 2 przytoczonego przepisu daje podstawę do zlecenia przez organy administracji rządowej lub samorządowej realizacji zadań określonych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014r. poz. 1118, z późn. zm.). Natomiast przepis art. 9a ust.1 stanowi, iż gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym, który jest powoływany przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. W jego skład wchodzi obowiązkowo przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi. Fakultatywnie skład zespołu

może zostać poszerzony o prokuratorów oraz przedstawicieli innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Stworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie opartego na współpracy różnych podmiotów ma na celu zwiększenie efektywności działań zmierzających do niwelowania tego niepożądanego zjawiska.

Opracowując program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy uwzględnić dane demograficzne i bytowe wskazanego regionu – problemy i potrzeby tam istniejące. Możliwość działań pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mniejszych miejscowościach może być zupełnie inna niż w dużym mieście, dlatego też rodzaj i rozmiar udzielanej pomocy musi być dostosowany do potrzeb danego regionu .

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie powinien być oparty o dane zebrane w ramach przeprowadzonej diagnozy społecznej, uwzględniającej rozmiar zjawiska przemocy oraz sytuację psychospołeczną sprawców przemocy w rodzinie na danym terenie.

Warunki uzyskania uprawnień do realizacji zadań z zakresu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie

Kandydaci do prowadzenia zajęć w ramach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych powinni posiadać wykształcenie i kwalifikacje zgodne z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczących przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. 2011, Nr 50 poz. 259).

Osoby które podejmą się prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie powinny:

1. Mieć ukończone studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej.
2. Posiadać zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

3. Mieć udokumentowany co najmniej 3 letni czas pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizowane w Polsce programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie, oparte są na modelach zbudowanych w odniesieniu do różnych koncepcji wyjaśniających przyczyny przemocy w rodzinie. Model społeczno-kulturowy, na którego założeniach powstał program Duluth – ukazuje rolę patriarchy i jego wpływu na stosowanie przemocy w rodzinie. Model przemocy odnoszący się do systemu rodzinnego – wywodzi się z systemowej terapii rodzin, program oparty na modelu przemocy, związanej z podejściem skoncentrowanym na rozwiązaniu – będzie miał za zadanie głównie, wzmocnić pozytywne zachowania osób stosujących przemoc. Widoczna jest tendencja w opracowywanych obecnie programach do poszukiwania modelu integracyjnego, łączącego elementy poszczególnych modeli. Osoby które ukończyły programy szkoleń przygotowujących do prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, mające kwalifikacje i spełniające wymagania zgodne z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczących przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne – są uprawnione do prowadzenia powyższych działań.

Szkolenia przygotowujące do prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinny mieć na celu zwiększenie dostępności oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, poprzez zwiększenie liczby osób posiadających uprawnienia do pracy w tym obszarze.

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w celu zwiększenia dostępności do oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie organizuje szkolenia w tym zakresie. Szkolenia adresowane są do osób chcących organizować i prowadzić zajęcia korekcyjno-edukacyjne z osobami stosującymi przemoc w rodzinie. W tym celu, Uchwałą Nr 14/404/14 z dnia 2 kwietnia 2014 r., Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął program „Bez przemocy. Program korekcyjno-edukacyjny

dla sprawców przemocy w rodzinie”. Wspomniany wyżej Program jest podstawą do organizacji szkoleń.

Organizacja szkoleń na podstawie opracowanego programu została ujęta jako działanie realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Wojewódzkim programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020.

Kandydaci ubiegający się o uzyskanie uprawnień do realizacji programu dla osób stosujących przemoc *Bez Przemocy* powinni :

1. Posiadać wykształcenie i kwalifikacje zgodne z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczących przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259).
2. Posiadać zdolność do korzystania z pełni praw publicznych i zdolność do czynności prawnych.
3. Nie być karani.
4. Posiadać nieposzlakowaną opinię.

Osoby biorące udział w szkoleniu trenerów programu *Bez przemocy*, aby uzyskać uprawnienia do pracy zgodnie z tym programem, muszą:

1. wziąć udział w wszystkich godzinach przewidzianych w ramach szkolenia – 50 godzin;
2. pozytywnie zdać test przygotowany przez prowadzących szkolenie, przeprowadzony na zakończenie szkolenia.

Po odbytych szkoleniach uczestnicy otrzymują zaświadczenia o ukończeniu dla trenerów programu „Bez przemocy” uprawniające do pracy tym programem na okres 5 lat. Po upływie tego okresu, aby aktualizować zaświadczenie, uczestnicy muszą udokumentować odbycie przynajmniej 20 godzin szkoleń / konsultacji prawnych / superwizji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ukończenie szkolenia w zakresie programu „Bez przemocy” jak i pozostałych wymagań wynikających z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczących przez specjalistyczne ośrodki

wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne – uprawnia do prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

Podmioty odpowiedzialne za realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Na podstawie treści ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz.1493, z późn. zm.) art.6 ust.4: „Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.”

Środki na wymienione zadania zapewnia budżet państwa. Nadzór i kontrola realizowanych zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, należących do samorządów gminnych, powiatów i województwa należą do Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Powiat organizując programy oddziaływań korekcyjno edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie – podejmuje współpracę z innymi podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Współpraca w zakresie działań korekcyjno-edukacyjnych, polega głównie na kierowaniu osób stosujących przemoc w rodzinie do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, przekazywaniu informacji dotyczących osób stosujących przemoc służbom pełniącym dozór czy kierującym te osoby do programu.

W ramach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie podejmują współpracę i realizują powyższe działania takie podmioty jak: jednostki samorządu terytorialnego, policja, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, instytucje oświaty, ochrony zdrowia, sąd, prokuratura, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI. ZAKRES DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH WOBEC OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

1. Działania diagnostyczne

Działania diagnostyczne dotyczące skali zjawiska przemocy zostały przedstawione w Wojewódzkim programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020. Możemy tu wyróżnić dwie formy działań diagnostycznych:

- ✓ skupionych na diagnozie środowiska w którym program jest realizowany – gdzie istotnymi wskaźnikami będą:
 - częstotliwość zgłaszanych sytuacji z użyciem przemocy wobec rodziny,
 - ilość założonych Niebieskich Kart,
 - ilość osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - dostępność do instytucji, osób bądź organizacji pozarządowych świadczących działania w obszarze oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - dostępność do informacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - dostępność do specjalistycznej pomocy psychologicznej i/lub prawnej czy psychiatrycznej,
- ✓ skupionych na indywidualnej diagnozie sytuacji przemocowej osoby zgłaszającej się do programu.

Pracując nad programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, przeprowadzając diagnozę społeczną w kierunku ustalenia rozmiarów problemu przemocy w rodzinie, należy uwzględnić specyfikę badanego obszaru – trudności, zasoby i potrzeby tam istniejące. Analiza zdobytych w trakcie diagnozy informacji pozwoli wskazać kierunek priorytetowych działań w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2. Działania w zakresie profilaktycznym polegają na:

- ✓ prowadzeniu poradnictwa zapobiegającego przemocy w rodzinie dla mieszkańców danego regionu,
- ✓ rozpowszechnieniu materiałów edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz informacji teleadresowych miejsc udzielających pomocy w obszarze

przeciwdziałania przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

- ✓ organizowanie warsztatów i treningów umiejętności pomocnych w sytuacjach silnego stresu i sytuacji trudnych,
- ✓ organizowanie warsztatów umiejętności rodzicielskich i wychowawczych,
- ✓ propagowania informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wszelkiego rodzaju mediach i na stronach internetowych,
- ✓ prowadzenie działań profilaktycznych dla konkretnych odbiorców – rodziców, nauczycieli, uczniów.

3. Działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie:

- ✓ konsultacje indywidualne – mające charakter nawiązania pierwszego kontaktu, diagnozy zgłaszanych problemów, omówienia rozwiązań stosowanych do tej pory i konsekwencji z nich wynikających, odpowiedzialności za własne zachowania, nazwania problemu i omówienia skutków dotychczasowych rozwiązań – jakie poniosła rodzina jak i sama osoba stosująca przemoc,
- ✓ prowadzenie grupy korekcyjno-edukacyjnej – grupy tworzone w ramach programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy powinny mieć jasno ustalone zasady uczestnictwa i naboru (kontrakt, wspólnie ustalone zasady). Należy pamiętać, że udział w grupie nie jest formą psychoterapii. Uczestnicy grupy mają możliwość skonfrontowania się z problemami i przekonaniem, które prowadziły do stosowania przemocy i jej usprawiedliwiania. Uczą się prawidłowej komunikacji i wyrażania emocji w sposób asertywny. Rozpoznanie zniekształceń poznawczych dotyczących siebie i otaczającego świata jest pomocne w pozbyciu podtrzymywanych mitów i stereotypów dotyczących przemocy, a poznanie prawidłowych wzorców zachowań wobec dzieci, współmałżonka/ki, rodziców i innych członków rodziny daje możliwość uwrażliwienia wypracowania empatycznej postawy. Uczestnicy mają możliwość nabycia zachowań prospołecznych, poprzez udział w treningach i ćwiczeniach.
- ✓ edukację w zakresie prawidłowych postaw rodzicielskich – udział w „Szkole dla Rodziców”, praca nad relacją z dzieckiem w zakresie dbałości o jego potrzeby i wspierania jego rozwoju,
- ✓ pomoc prawną – polegającą na poradnictwie w zakresie ustalenia własnej sytuacji prawnej, procedur prawnych,

- ✓ konsultacje dla członków rodzin – omówienie bieżących problemów wynikających z życia z osobą stosującą przemoc, poszukanie skutecznych i konstruktywnych rozwiązań, jak też zebranie informacji dotyczących funkcjonowania sprawcy, jak i zmian zachowań,
- ✓ udostępnianie materiałów edukacyjnych – ulotek, literatury, filmów, broszur, na temat przemocy w rodzinie.

4. Działania szkoleniowe:

- ✓ organizowanie specjalistycznych szkoleń, wykładów, konferencji oraz stwarzanie możliwości wymiany doświadczeń zawodowych – panele dyskusyjne różnych grup zawodowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- ✓ upowszechnianie broszur i ulotek, udostępnianie specjalistycznych czasopism i literatury,
- ✓ organizowanie superwizji, konsultacji – w zakresie pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, mające na celu dbanie o jakość pracy trenerów pracujących z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, zwiększeniu umiejętności odreagowania emocji w relacji z klientem, a także wzmocnienie zasobów trenerów.

VII. EWALUACJA

Zasadność i efektywność programu korekcyjno-edukacyjnego wobec osób stosujących przemoc w rodzinie możemy określić poprzez bieżące monitorowanie realizacji programu przez cały okres jego trwania. Niezbędne jest także dokonanie ewaluacji programu. Należy wskazać podmiot za to odpowiedzialny, sposób udokumentowania monitorowania i ewaluacji oraz rezultatów tych czynności. Istnieje więc potrzeba jasnego określenia konkretnych rezultatów programu. Warto zwrócić uwagę na wskaźniki dotyczące:

- ✓ uczestnictwa w programie – ile osób rozpoczęło grupę ile ją ukończyło, czy udział w grupie przyczynił się do zatrzymania przemocy,
- ✓ zmiany zachowań – czy w trakcie kolejnych spotkań uczestnik zmieniał swoje zachowania na bardziej konstruktywne, korzystał z proponowanych w trakcie grupy rozwiązań,
- ✓ oceny jakości przeprowadzonych zajęć – sposób prowadzenia, osobista korzyść z uczestnictwa w programie, przydatność informacji.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259): *„Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie objęte są działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi prowadzonymi przez powiat lub podmioty, którym powiat zlecił realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a wyniki tych działań są wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnieniem dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.”*

Opracowanie Programu :

Katarzyna Łęgowska i Agnieszka Regel-Brajša